

Mgr. Oldřich Kortus: *Sasové v Čechách v letech 1631 a 1632*. Disertační práce. Ústav českých dějin. FF Universita Karlova, Praha 2007, 392 s. rkp.

doc. PhDr. Radek Fukala, Ph.D. : *oponentský posudek*

Práce posluchače FF UK Oldřicha Kortuse je věnována jedné z dílčích etap třicetileté války, a to saskému vpádu do Čech v kontextu tzv. švédské války. Zvolené téma analýzy těsně souvisí s dramatickými událostmi 1631 a 1632 v severních, západních a středních Čechách a s problematikou českého a moravského pobělohorského exilu. Zásadní pozornost zasluhuje rozbor samotných událostí v Praze a sonda okupovaného Chebu.

Již úvodní kapitola disertační práce osvětluje pojetí nejen německé historiografie k dané tématice, ale také obnovený zájem o politické a vojenské dějiny mezi mladou generací českých historiků. Úvod je velmi pečlivě vybaven bibliografickými údaji o monografiích a studiích, které se touto problematikou již zabývaly. Nechybí odkazy ani na sekundární literaturu a prameny. Zvláště oceňuji autorův přístup k zahraničním archivním fondům (např. vídeňského Österreichisches Staatsarchiv – Haus-, Hof- und Staatsarchiv a zvláště drážďanského Sächsisches Hauptstaatsarchiv). I v další části se autor snaží shrnout historiografické problémy a seznamuje čtenáře s archivními fondy, které ve svém bádání použil. Práce vyniká analýzou archiválií saské provenience, znalostí vojenské korespondence a mikroregionálními sondami z každodenního života v Praze a v Chebu.

V následujících oddílech oceňuji rovněž autorovu rekonstrukci událostí v Lokti, Falknově, Mostu a dalších krušnohorských lokalit. Bohatě dokumentovaný je pohled jak na ekonomické aspekty, tak na sociální a náboženský vývoj těchto válečných let. Pozornosti zasluhují autorovy drobné vlastní závěry, glosy a úvahy. Oceňuji jeho kritický přístup k názorům renomovaných historiků. Ať již tak či onak, O. Kortus své závěry nevyvozuje pouze z aplikace jedné monografie, koncepce, metody, nýbrž z kombinovaného použití celé řady analýz pramenů a především zahraničních autorů, jejichž nuance sám podstatně v některých pasážích obohatil.

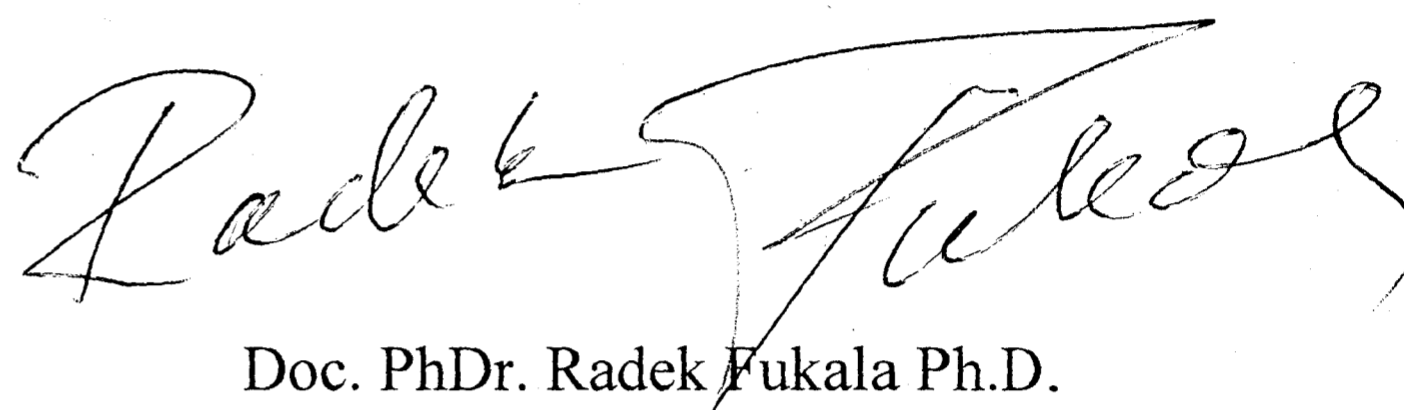
Kapitola o každodennosti a saské armádě je věnována velmi širokým otázkám sociologickým a hospodářským, v neposlední řadě vojenským aspektům. Kortusovy partie o situaci na českém okupovaném území jsou psány celkem objektivně, zejména tam, kde autor používá výsledku vlastního výzkumu nevydaných pramenů. Spolehlivé jsou i ty údaje, které čerpá z prací jiných německých badatelů. Na druhé straně zde chybí větší kritický přístup, některé pasáže jsou nadbytečné a přetížené faktografií, takže kapitola postrádá výstižnost a

celistvost výkladu. Přece jen by autor mohl být více zdrženlivý a mnohé citáty i parafráze z pramenů přesunout do poznámek.

Poměrně zdařilý přehled pravidel a zvyklostí diplomatických vztahů je podán v kapitole „Počátky saského tažení do Čech“. Předmětem zájmu je poměr českého exilu nejen k drážďanskému kurfiřtskému dvoru, ale především k Arnimovi a jeho vojensko-politickým aspiracím. Z tohoto úhlu pohledu není posuzovaná práce tendenční a úzce pročesky, nebo proněmecky laděná, ale lze ji pokládat za středoevropsky zaměřenou, střízlivou, objektivní a z hlediska dnešních badatelských nároků standardní. Kromě toho jsou partie o významných politických osobnostech, které ovlivnily tehdejší události (např. Valdštejn, Jan Jiří Saský, Arnim, Holk, Thurn ad.), vyvážené a zajímavé. Navíc biografické poznámky umožní čtenáři lepší orientaci. Ani u panovníků autor neodkrývá podrobné životopisné údaje, nýbrž se snaží osvětlit charakteristické vlastnosti a krátce zmiňuje jejich poměr ke konkrétním událostem, které těsně souvisí s pobělohorským exilem a švédskými, saskými či císařskými mocenskými aspiracemi. I toto je nespornou předností celé práce, která po této stránce dobře zpracovaná.

Zároveň však musím poznamenat, že posuzovaný text obsahuje celou řadu nepřesností a v některých případech i zavádějících vět (např. s. 5 /ale takových příkladů by bylo více/: „...připojení se Markrabství moravského a některých slezských knížat k rebelii...“/Vždyť Morava vyhlásila s Karellem starším ze Žerotína neutralitu a o negativním poměru slezských knížat k povstání by se mohla napsat celá studie. Kde bere O. Kortus takovou jistotu! Navíc nám nepodává hlubší náhled do složitého a vnitřně rozporného vývoje zahraniční politiky a diplomacie tehdejších středoevropských zemí. Opírá se jen o širokou materiálovou bázi zahrnující jak značnou část odborné literatury a tištěné prameny, tak i bohaté archivní materiály. Saské tažení nevnímá v kontextu událostí ve vedlejších zemích Koruny české (V Lužici a Slezsku se bojovalo a jednalo. Viz pozdější Konjukce knížat. Okupace Prahy byla jen epizodou, úzce vyhraněnou regionální záležitostí, podobně i Chebsko, protože plány drážďanského dvora směřovaly i do oderské oblasti, kde se v dalších letech intenzívně válčilo a kde byly největší demografické ztráty a hospodářský úpadek.). Výhrady mám především k některým překlepům, germanismům a otrockým překladům (např. na s. 168: bych „zeměbranecké vojáky“ raději nahradil slovy „zemskou hotovostí“ apod.), gramatickým chybám (např. s. 127: „Byli jim ponechány poboční zbraně...“) a stylistickým obrátům. Vadí mi i drobné faktografické omyly a nepřesnosti (U psaní jmen je někdy autor bezradný: Jednou píše vše německy např. Friedrich Wilhelm Viztum von Eckstädt, Johann Wilhelm vévoda Saský, jindy zase česky: Arnošt kníže z Anhaltu, Vavřinec z Hofkirchen. Kuriózní je to zvláště Jindřicha Holka, např. na s. 153: Heinrich von Holk; s. 180: Jindřich Holk. Jiným

případem je Jiří Adam svobodný pán Trautsch. Možná autor disertace ani netuší, že se jednalo o příslušníka panského rodu Drahotušů, který později sloužil i v císařské armádě a v němčině se psal jako Traudisch. (Tato osoba totiž vůbec není Kortusem vedena mezi exulanty.). Tyto připomínky a upozornění nemění nic na ceně a kvalitě předložené disertační práce. Po mém soudu je práce O. Kortuse slušným příspěvkem k celkovému výkladu dramatických událostí švédské fáze třicetileté války. Mnohé části v kapitolách charakterizují autorovu akribii a dobrý rozhled, který zkoumanou problematiku organicky zařazuje do česko-saských souvislostí. Proto *hodnotím* disertační práci Mgr. Oldřicha Kortuse jako *zdařilou a doporučuji k obhajobě*.

Doc. PhDr. Radek Fukala Ph.D.

Ústav historie

FHS Univerzita Hradec Králové

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Historický ústav
Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové
IČO: 62690094, DIČ: CZ62690094
①